

Finansal Okuryazarlık ve Finansal İyi Olma Hali Alınan Eğitimler Sonucunda Değişir mi? Finans ve Bankacılık Lisans Programı Öğrencileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma

Do Financial Literacy and Financial Well-Being Change as a Result of Training? An Empirical Study on Finance and Banking Undergraduate Program Students

Soner AKKOÇ *

Hasan Hüseyin YILDIRIM **

Ayşe Nur BUYRUK AKBABA ***

Ayşegül KUTBAY ****

ÖZ

Çalışmanın amacı, Balıkesir Üniversitesi Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi Finans ve Bankacılık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık, finansal stres ve finansal iyi olma seviyelerini ölçmektir. Ayrıca alınan finans eğitiminin sınıf düzeyine göre finansal okuryazarlık, finansal stres ve finansal iyi olma hali açısından anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmaktadır. Bu bağlamda internet ortamında hazırlanmış anket linki sınıflara teams uygulaması üzerinden ulaştırılmış ve gönüllü 189 öğrenci tarafından doldurulmuştur. Analizler SPSS 17 paket programında yapılmıştır. Analizlerde korelasyon, Tukey HSD test, Bonferroni test, sınıflar ve gruplar arası farklılıkları ve hipotez testi yapılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre birinci sınıf öğrencilerinin finansal bilgilerinin diğer sınıflara göre düşük olduğu ve kendilerini daha fazla stresli hissettikleri görülmüştür. Ayrıca finansal bilgi arttıkça bireylerin kendini finansal yönden iyi hissetmedikleri de araştırmanın bir diğer çıktısıdır.

ANAHTAR KELİMELER

Finansal Bilgi, Finansal Davranış, Finansal Tutum, Finansal Stres, Finansal İyi Olma Hali

ABSTRACT

The aim of the study is to measure the financial literacy, financial stress and financial well-being levels of students studying in the Finance and Banking Department of Burhaniye Faculty of Applied Sciences, Balıkesir University. It is also investigated whether there is a significant difference in financial literacy, financial stress and financial well-being according to the level of the financial education received in terms of class. In this context, the survey link prepared in the internet environment was delivered to the classes via the teams application and filled by 189 volunteer students. The analyses were conducted in the SPSS 17 package program. Correlation, Tukey HSD test, Bonferroni test, differences between classes and groups and hypothesis testing were conducted in the analyses. According to the analysis results obtained, it was seen that the financial knowledge of first-year students was lower than other classes and they felt more stressed. In addition, another outcome of the study is that individuals do not feel financially well as financial knowledge increases.

KEYWORDS

Financial Knowledge, Financial Behaviour, Financial Attitude, Financial Stress, Financial Well-Being

Makale Geliş Tarihi / Submission Date 01.08.2024		Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance 01.10.2024
Atıf	Akkoç, S., Yıldırım, H. H., Buyruk Akbaba, A. N. ve Kutbay, A. (2024). Finansal Okuryazarlık ve Finansal İyi Olma Hali Alınan Eğitimler Sonucunda Değişir mi? Finans ve Bankacılık Lisans Programı Öğrencileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma. <i>Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi</i> , 27 (2), 696-708.	

* Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, soner.akkoc@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1907-2659

** Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, hhyildirim@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5840-8418

*** Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, aysenur.akbaba@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4940-7138

**** Öğr. Gör. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, aysegulyildirim@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3100-2928

GİRİŞ

Finansal okuryazarlık kavramı literatürde çok eski bir kavram olmasına rağmen üzerinde fikir birliği olan bir tanımı bulunmamaktadır. Literatürdeki tanımlamalardan bazılarını ele alacak olursak; okuryazarlık, herhangi bir alanda konuya ilişkin temel bilgilerin anlaşılması, yorum yapılabilmesidir (Kaderli, Gümüş ve Danışman, 2016: 53-54). Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal açıdan sağlıklı kararlar verebilmesi için sahip olması gereken bilgi düzeyidir (Aydın, 2023: 772). Bireylerin finansal plan, tasarruf, borçlanma, yatırım yapma gibi finansal konularda bilgi sahibi olmaları ve finansal kararların alınmasındaki yetenekleri finansal okuryazarlık kapsamında ele alınabilir. (Fernandes, Lynch Jr. ve Netemeyer, 2014: 1861-1862; Philippas ve Avdoulas, 2020: 360-361). Finansal açıdan yapılan kredi, yatırım, risk yönetimi, sigorta, emeklilik, vergi planlamaları gibi işlemlerde bilgi sahibi olması, karar verirken sahip olduğu bilgileri kullanması finansal okuryazarlık düzeyi ile ilişkilidir. (Daniels, 2015: 125). Türkiye Bankalar Birliği'ne göre finansal okuryazarlık üç boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar; finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutumdur (Türkiye Bankalar Birliği, 2024). Finansal bilgi, bireyin finans dünyası ile ilgili çeşitli konulardaki ustalığı (Al Kholilah ve Iramani, 2013), finansal tutum bireyin finansla ilgili bir ruh hali, fikir ve yargılar olarak (Pankow, 2003 ve finansal davranış ise bir bireyin mali işlerini yönetmedeki tutumu ve davranışı olarak tanımlanmaktadır (Huston, 2010).

Finansal stres araştırmacılar tarafından bireyin ekonomik sorumluluklarını yerine getirememesi olarak tanımlanmaktadır. Tutumlar, inançlar ve diğer psikolojik faktörler finansal stres etkilemektedir (Northern, O'Brien ve Goetz, 2010). Finansal stres üzerine yapılan araştırmalar göstermiştir ki finansal stres üniversite öğrencilerinin okuldan ayrılmasına (Borden, Lee, Serido ve Collins, 2008), akademik performans düşüklüğüne (Crocker ve Luhtanen, 2003) üniversite öğrencilerinin genel sağlık ve refahı (Northern vd., 2010) üzerinde olumsuz etkiye bulunmaktadır. Günlük harcamaları azaltma gibi olumlu finansal davranışların daha düşük stres seviyeleriyle ilişkili olduğu ve düşük stres seviyelerinin kişinin sağlığı üzerinde olumlu bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın yüksek stres seviyelerinin bireylerde yüksek tansiyon, migren baş ağrıları, ülser, ülseratif kolit ve uykusuzluk gibi fiziksel hastalıklara neden olabileceği veya bu hastalıkları daha da kötüleşebileceği bildirilmektedir (Britt, Canale, Fernatt, Stutz ve Tibbetts, 2015: 173). Olumlu davranışlar sergileme konusunda daha güçlü niyetleri olan üniversite öğrencileri, finansal durumlarından daha memnun olduklarını ve borçlanma olasılıklarının ise daha düşük olduğunu bunun sonucunda da stres yaşamadıklarını ifade edilmektedir (Shim, Barber, Card, Xiao ve Serido, 2010).

Bireyin finansal durumu denildiğinde nesnel ölçümler (gelir, borç-gelir oranı, vb.) bir bireyin finansal olarak nerede durduğuna dair nesnel kanıtlar sağlasa da finansal refahın öznel ölçümleri araştırmacıların insanların finansal durumları hakkındaki algılarını ve tepkilerini incelemelerine yardımcı olmaktadır (Norvilitis, Szablicki ve Wilson, 2003; O'Neill vd., 2005). Bu bağlamda *finansal refah*, mevcut ve öngörülen arzu edilen yaşam standartları ve finansal özgürlüğü sürdürebilme algısı olarak ifade edilmektedir (Brüggen vd. 2017: 230). Finansal iyi olma, bireylerin ekonomik yaşamını yönetmesiyle ilgilidir. Finansal iyi olma düzeyi yüksek olan bireyler, finansal durumlarını iyi yönetir, paralarını daha akıllıca harcarlar. Yeterli finansal okuryazarlık ve finansal iyi olma haline sahip olan bireyler finansal kararlarında daha rasyonel olmaktadır (Sandal ve Yalçın, 2020: 2217). Bireyin eğitim durumu, kişisel gelir düzeyi, ailesinin gelir düzeyi, yaşam standartları gibi durumlar finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen faktörler arasındadır (Ceyhan ve Tosun, 2023: 1083-1084). Finansal okuryazarlık düzeyi ise bireylerin finansal iyi olma halini, finansal stresini, finansal davranışlarını ve finansal tutum gibi kavramları etkilemektedir. Olumlu finansal davranışlar sergilediğini bildiren üniversite öğrencileri bireysel finansal durumlarından daha memnun olduklarını bildirdikleri ifade edilmektedir (Xiao, Tang ve Shim, 2009).

Günümüzde üniversite çağındaki gençlerin finansal piyasalara erişimi her ne kadar kolay olsa da finansal piyasaların karmaşıklığı ve değişen yapısı öğrencilerin yatırım kararlarını almada zorlanmalarına neden olmaktadır. Genç bireyler daha uzun bir hayat yaşayacakları için aldıkları kararlar onları daha uzun süre etkileyecektir. Bu durum, yanlış finansal ürün seçiminden kaçınmak için finans dünyasına dair bir anlayış geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Lusardi ve Tufano (2015: 333), finansal piyasaların son zamanlarda daha karmaşık hizmetler sunması nedeniyle finansal okuryazarlık ihtiyacının önemini vurgulanmıştır. Finansal okuryazarlığın iyi bir düzeyde olması toplumun gelişmişlik düzeyini olumlu etkilemektedir. Hem ülke ekonomisi hem de toplumsal açıdan refah düzeyinin en iyi seviyede olması finansal okuryazarlık ile sağlanabilmektedir. Ekonomik birimlerin yatırım, tasarruf ve harcama konusunda almış oldukları doğru kararlara bağlı olarak fayda ve kazanç ortaya çıkar. Ekonomik birimlerin özellikle de bireylerin finansal kararları (kredi kartı kullanımı, kredi kullanımı, ödemeleri vb.) bireysel işlemler gibi gözükse de yapılan her bir işlem finans ve sermaye piyasalarını doğrudan ve dolaylı bir şekilde etkilemektedir. Doğru finansal

kararların verilebilmesi için finansal eğitim büyük bir öneme sahiptir. Son yıllarda yaşanan dijitalleşme süreci ile birçok alanda yaşanan baş döndürücü etkiler finans alanında da kendini göstermeye başlamıştır. Özellikle FinTech uygulamaları yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda bu uygulamalar sayesinde bireyler daha fazla yatırım olanaklarına sahip olabilmekte, finansal açıdan birçok bilgiye ve uygulamaya ulaşabilmektedirler. Bu durum bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini de etkilemektedir (Salman ve Esmeray, 2020: 2004-2005).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)'nin Haziran 2024 tarihinde yayınladığı “Öğrencilerin finansal okuryazarlığını şekillendirmek” konulu PISA raporuna göre, OECD ülkeleri ve ekonomileri genelinde ortalama olarak öğrencilerin %18'i finansal okuryazarlıkta düşük performans göstermektedir. Bu, Seviye 2 yeterlilik seviyesine ulaşmadıkları anlamına gelmektedir. Yapılan araştırmada paralarını nasıl harcayacaklarına bağımsız olarak karar verebilen öğrencilerin böyle bir özerkliğe sahip olmayanlardan finansal okuryazarlık değerlendirmesinde yaklaşık 30 puan daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. PISA 2022 ile PISA 2024'ün finansal okuryazarlık bağlamında karşılaştırılmasının yapıldığı raporda göze çarpan en önemli faktörün eğitim olduğu görülmektedir (OECD, 2024). Ülkemizde 2014 Haziran ayında Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları genelgesi yayınlanmış ve bu genelgede 2014-2017 yıllarını kapsayan Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicinin Korunması Eylem Planı hazırlanmıştır. Bu planlar doğrultusunda ülkemizde düşük seviye olarak tespit edilen finansal okuryazarlık için çeşitli eğitimler verilmesi ve Türkiye'deki finansal okuryazarlık düzeyinin izlenmesine yönelik anket çalışmaları yapılması, mevcut anket çalışmalarının değerlendirilmesine karar verilmiştir. Ayrıca 2019-2023 yıllarını kapsayan on birinci kalkınma planı kapsamında finansal okuryazarlığın hem hane halkında hem de KOBİ'lerde artırılacağı, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) başta olmak üzere kamu kurumlarınca yürütülen finansal eğitim faaliyetlerin yaygınlaştırılacağı kararı alınmıştır (On İkinci Kalkınma Planı, 2024). Kıt finansal kaynaklar, yaşanan küresel pandemi süreci ve yaşanmakta olan siyasal ve sosyal savaşlar neticesinden ülke yöneticileri bireysel finansın önemini anlamıştır ve bu doğrultuda pek çok ülke vatandaşlarının finansal bilgisini artırma eğilimine girdiği söylenebilir. Hem dünyada hem de ülkemizde öncelikli alan olarak belirlenen finansal okuryazarlığın artırılması ve sürekliliğinin sağlanması bu yönüyle önemlidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi Finans ve Bankacılık bölümünde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık, finansal stres ve finansal iyi olma seviyelerini ölçmektir. Çalışmanın bir diğer amacı alınan finans eğitiminin sınıf düzeyine göre finansal okuryazarlık, finansal stres ve finansal iyi olma hali açısından anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını araştırılmaktır. Bu bağlamda çalışmanın giriş bölümünde kavramsal bilgilere, literatür kısmında yapılan benzer çalışmalara, yöntem kısmında araştırmanın veri seti ve modeline, bulgular kısmında elde edilen analiz sonuçlarına ve sonuç kısmında ise çalışma ile ilgili olarak genel değerlendirmeye yer verilmiştir. Ayrıca bu çalışma, Balıkesir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi 2023/230 nolu proje kapsamında geliştirilmiştir.

1. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Finansal iyi olma hali, bireyin finansal açıdan kendini iyi hissetmesi, iyi seviyede olmasıdır (Silva ve Dias, 2023: 3670; Ponchio, Rohden ve Mette, 2022: 1632). Finansal açıdan tüketim, yatırım, yapılan tercihler sonucu finansal durumun iyi düzeyde olması durumudur (Arthur, 2012: 2). Finansal iyi olma hali bireylerin mevcut ve beklenen yaşam standardını, finansal özgürlüğünün sürdürülmesidir. Alınan kararlarda temel ve temel olmayan ihtiyaçların sıralamasına göre seçimler yapılır (Kulshreshtha vd. 2023: 1039).

Finansal stres, finansal varlıkların ve yatırımcıların davranışlarındaki artan belirsizlik, beklenen yüksek finansal kayıplar, finansal riskten kaçınma ile ilgilidir (Mezghani ve Boujelbène-Abbes, 2023: 4064). Finansal stres, bireyin finansal ihtiyaçlarını karşılayamayacağı ve yeterli finansal kaynağa sahip olamama algısıdır (Zhang ve Chatterjee, 2023: 3). Finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi ile finansal stresin kontrol altına alınabilmesi mümkündür.

Finansal okuryazarlığın gelişimi serbest piyasa ekonomisi ile önem kazanmıştır. Son 20 yıllık zaman aralığında kamu, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar tarafından birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar ile finansal okuryazarlığın, finansal iyi olma kavramlarına katkı sağlaması amaçlanmıştır (Kul, Özoglu ve Sarica, 2023: 140-141). Finansal okuryazarlık, finansal katılım ve tasarrufla pozitif yönde ilişkilidir. Daha iyi finansal okuryazarlık düzeyine sahip bir bireyin, finansal piyasalarda işlemlere daha fazla katılım gösterdiği ve tasarruf eğilimde olduğu söylenebilir (Morgan ve Long, 2020: 1). Finansal okuryazarlık finansal davranışı etkileyen önemli bir değişkendir. Finansal geleceği güvence altına almak için bireyler sorumlu finansal davranış içindedirler. Finansal okuryazarlık ile finansal davranış arasında güçlü bir bağlantı olduğuna dair görüşler vardır (Ingale ve Paluri, 2022: 131-132). Sönmez ve Kılıç (2020: 479) çalışması Kastamonu Üniversitesi'ndeki Bankacılık ve Finans öğrencilerinin finansal okuryazarlık, finansal bilgi ve finansal tutum

ile ilgili davranışlarını araştırmışlardır. Yapılan analizler sonucunda finansal bilgi ve finansal tutum ile finansal okuryazarlık başarı seviyeleri arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Yılmaz ve Aslan'ın (2020: 181) çalışması Siirt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin genel finansal okuryazarlık düzeyinin orta düzeyde olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin yaşları ve öğrenim gördükleri sınıfları yükseldikçe finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı ve internet bankacılığı kullanan öğrencilerin kullanmayan öğrencilere göre daha yüksek bir finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu bildirilmiştir. Johan, Rowlingson ve Appleyard (2021: 351) 2015 yılında Endonezya'daki Bogor Ziraat Üniversitesi'nde (IPB) 521 lisans öğrencisine 14 haftalık bir kişisel finans eğitimi kursu vermiştir. Finansal bilgi, tutum ve davranışlara ilişkin bulguların, diğer faktörler kontrol edildiğinde, kişisel finans dersinin finansal bilgi üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu tespit edilmiştir. Lind ve diğerleri (2020: 626) yetişkin İsveç nüfusundan 2063 bireyin katılım gösterdiği çalışma, finansal okuryazarlığı değerlendirirken hem öznel hem de nesnel finansal bilginin dikkate alınmasının önemini ve bunun finansal davranışları ve refahı olumlu etkilediğini vurgulamaktadır.

Konuyla ilgili literatüre bakıldığında pek çok araştırmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Örneğin, Akdağ ve diğerleri (2019) Bartın, Karabük, Zonguldak illerindeki altı yüz bireysel yatırımcı üzerine anket çalışması yapmışlardır. Çalışma finansal tutum ve davranışların yatırım kararları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda finansal tutum ve finansal davranışların bireysel yatırımcının yatırım kararlarını anlamlı bir biçimde olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Tuncce'nin (2017) yılında yaptıkları çalışmada Dicle Üniversitesi İİBF 288 öğrencilerine yapılan anket çalışmasında öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ölçülmüştür. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı düzeyinin %48 oranla düşük seviyede olduğu görülmüştür. İnternet bankacılığı ve kredi kartı gibi finansal araçları kullanmakta olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin bu finansal araçları kullanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Güler ve Tunahan'ın (2017) Sakarya ilinde 453 hane halkından elde edilen anket verilerine dayalı olarak finansal okuryazarlık düzeyini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Demografik faktörlerin finansal okuryazarlık düzeyini etkileyip etkilemediğini araştırmışlardır. Araştırma hanehalkının yarısından fazlasının düşük düzeyde finansal okuryazar olduğunu bulgularken aynı zamanda finansal okuryazarlık düzeyi ile demografik özelliklerin (yaş, cinsiyet vb.) ve tasarruf davranışı arasında anlamlı ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Baysa ve Karaca'nın (2016) Tokat ilinde 411 adet bireysel, ticari ve tarımsal olarak gruptaki banka müşterisinin anket verilerinden yararlanarak finansal okuryazarlık seviyesi tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre finansal okuryazarlık seviyesinin en yüksek olduğu grup ticari iken en düşük olan ise tarımsal segmentte bulunan müşteri grubunun olduğu tespit edilmiştir.

Kılıç, Ata, ve Seyrek'in (2015) çalışmasında cinsiyete göre bir fark olduğu, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışma, para yatırma ve çekme gibi günlük işlemlerden dolayı bireysel bankacılık konusunda yüksek bilgiye sahip olduğunu fakat yatırım konusunda düşük düzeyde bilgiye sahip olduğu vurgulamaktadır. İlave olarak müfredatlarında finans dersleri gibi derslerin yer aldığı iktisadi ve idari bilimler gibi bölümlerin öğrencilerinin finansal bilgi düzeyinin diğer fakültelerden daha fazla olduğu da belirtilmektedir. Bu da öğrencilerin finansal eğitim almasının yarattığı farklılığı ispatlamaktadır. Ünal, Düğer, ve Söylemez'in (2015) Dumlupınar Üniversitesinde 125 Meslek Yüksekokulu öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin ekonomi okuryazarlığı düzeyinin ve kredi kartı tutumlarının kredi kartı rasyonel kullanımlarını nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Çalışma sonucu olarak ekonomi okuryazarlığı ile kredi kartını rasyonel kullanım arasında anlamlı ve doğrusal bir ilişkisi tespit edilmiştir. Alkaya ve Yağlı'nın (2015) Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören 185 öğrencinin finansal okuryazarlık düzeyini araştırmışlardır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre öğrencilerin bilgi açısından yeterli olmadıkları, finansal davranış ve finansal tutum açısından olumlu olduklarını tespit etmişlerdir. Kılıç ve Ata'nın (2015) Gaziantep Üniversitesinde 12 farklı fakülteden 480 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek istemişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre finansal okuryazarlık için genel başarı düzeyinin %48 olduğu ifade edilmiştir. Erkek öğrencilerin bayan öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu çalışmanın bir diğer çıktısıdır. Kredi kartı ve internet bankacılığı gibi finansal araçların kullanımının okuryazarlık düzeylerine etki ettiği ifade edilmektedir. Çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlıkla ilgili bireysel bankacılık konusunda en fazla bilgiye sahip olduğu yatırım konusunda ise en az bilgiye sahip oldukları alan olduğu ifade edilmektedir.

Lusardi, Mitchell ve Curto (2014) elli yaş üstü kişilerle yaptıkları araştırma, yaşlı bireylerin finansal olarak yeterli bilgiye sahip olmadığı, bu kişilerin riskleri dağıtmada, varlık değerlemede, portföy tercihlerinde ve

yatırımların ücretlendirme de başarısız oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Sarigül (2014) Konya ilinde bulunan ve üniversite okuyan 1099 öğrenci ile ankete dayalı bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, tüm öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi oldukça yetersizdir. Erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre sorulara daha doğru yanıt vermiştir. Eğitim öğretim döneminde veya tatillerde çalışan öğrencilerin çalışmayan öğrencilere göre, iktisadi ve idari bilimler fakültesi gibi finans dersleri ile bağlantılı derslerin yer aldığı farklı fakültelerde eğitim alan öğrencilerin diğer fakülte öğrencilerine göre daha iyi finans bilgisi olduğu bir diğer çıktıdır. Luksander vd. (2014) üniversitelerde verilen ekonomi/finans eğitimlerinin öğrencilerin finansal bilgi düzeyine faydalı etkiye sahip olduğunu bildirmektedir.

Louw, Fouche ve Oberholzer (2013) Güney Afrika’da üniversite öğrencilerine uyguladıkları anket ile öğrencilerin finansal okuryazarlık ihtiyacını ölçmeyi hedeflemişlerdir. Öğrencilerin %90’ından fazlası ailelerinin desteği ile öğrenimini sürdürmektedir. Bu nedenle emeklilik planı hazırlama vb. finansal konular hakkında yeterli bilgi sahibi değillerdir. Atkinson ve Messy’in (2012) araştırması farklı ülkelerde yaşayan bireylerin finansal okuryazarlığını ölçmeyi amaçlamaktadır. Yapılan anket çalışması finansal okuryazarlığı finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış olarak üç bölüm halinde incelemektedir. On dört ülkede yapılan çalışmaya göre; finansal bilgi skoru en yüksek olan ülkenin Macaristan olduğu ifade edilmektedir. Finansal davranış skoruna göre yapılan sıralamada Almanya, Malezya ve İngiliz Virjin Adaları ilk sıradaki ülkeler olarak vurgulanmaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi açısından tüm ülkelerde kadınlar erkeklerden daha düşük puanlara sahip iken finansal davranış notu açısından on dört ülkeden beşinde kadınlar erkeklerden daha fazla puana sahip olmuştur. Finansal tutum notları debelendirildiğin de on dört ülkeden onunda kadınlar erkeklerden daha yüksek puana sahiptir. Ansong ve Gyensare (2012) Gana’da okuyan üniversite öğrencileri üzerinde uyguladığı anket çalışmasında, iş deneyiminin ve öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyinin yüksek olması finansal okuryazarlık düzeyini artırmaktadır.

Temizel ve Bayram’ın (2011) çalışmalarında Üniversite öğrencilerinin finansal bilgi düzeyini ölçmekten ziyade, öğrencilerin kendilerinin sahip oldukları finansal bilgi düzeyleri üzerindeki düşüncelerini ölçen bir çalışma yapmıştır. Öğrenciler kendilerini finansal durumlarını yönetmede büyük oranda başarılı bulmaktadır. Ancak çoğu, bazı finansal kavramların bilinirliği konusunda kendilerini çok yeterli görmemektedir. Lusardi ve Mitchell’in (2011) çalışması genel olarak tüm Dünya’da erkeklerin kadınlardan, eğitimlilerin eğitimsizlerden ve orta yaş seviyesindeki bireylerin genç bireylerden ve yaşlı bireylerden finansal okuryazarlık düzeyi bakımından daha yüksek olduğunu ifade etmektedirler. Lusardi’nin (2008) ABD’de finansal cehaletin yaygın olduğunu, özellikle düşük eğitimliler, kadınlar, Afrika kökenli Amerikalılar ve göçmen İspanyollar gibi belirli gruplarda kronik bir durum olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, emekliliği yaklaşan işçilerin yarıya yakınının sosyal güvenlik sisteminin kendilerine sağlayacağı olanaklar konusunda bilgi eksikliğine sahip olduklarını ifade etmiştir.

Literatür incelendiğinde genellikle alınan eğitiminin ve finansal okuryazarlık düzeyine olan etkisinin araştırıldığı görülmektedir. Bu çalışmada eğitim düzeyi ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişki incelendiği gibi, finansal okuryazarlığın, finansal stres ve finansal iyi olma haline olan etkisi de araştırılmaktadır.

2. METODOLOJİ

Bu bölümde araştırmanın konusuna, modeline, veri setine ve bulgularına yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Kapsamı, Modeli, Amacı ve Veri Seti

Araştırmanın ana kütlesi Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi Finans ve Bankacılık bölümü öğrencileridir. 2023-2024 bahar döneminde Finans ve Bankacılık Bölümüne kayıt yenilemiş 359 adet öğrenci bulunmaktadır. Bu bağlamda araştırma internet ortamında oluşturulan bir anket formu üzerinden öğrencilere gönderilen bir link üzerinden gerçekleştirilmiştir. İlgili linke gönüllü olarak 189 öğrenci katılım sağlamıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde demografik yapıyı tespit etmeye yönelik sorulara yer verilirken, ikinci bölümde Tablo 1’de bulunan değişkenlere ait sorulara yer verilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait soru sayısı ve soruların alıntılama yapıldığı kaynak bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir.

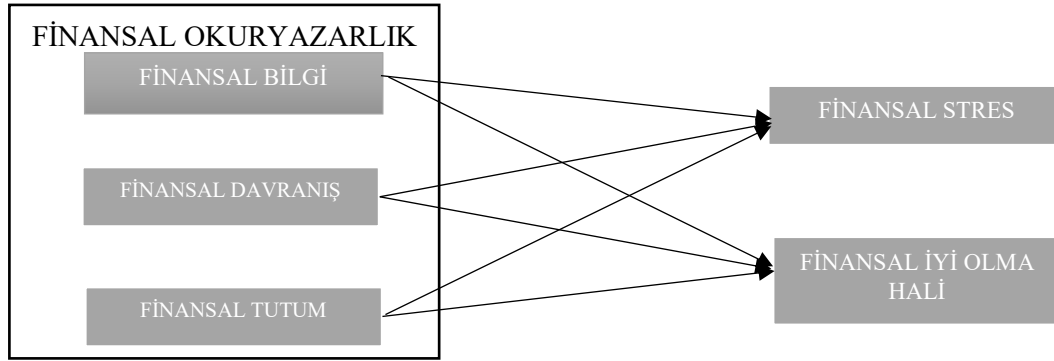
Tablo 1: Araştırmaya dâhil olan değişkenlere ait bilgiler

Değişkenlerin Adı ve boyutları		Boyutların Soru Sayısı	Yararlanılan Kaynak
Finansal Okuryazarlık	Finansal Bilgi	20	foy.tbb.org.tr
	Finansal Davranış	12	foy.tbb.org.tr
	Finansal Tutum	7	foy.tbb.org.tr ve Sarigül (2015)

Finansal Stres	7	Rahman, Isa, Masud ve Sarker (2021)
Finansal İyi Olma Hali	5	Norvilitis, Szablicki ve Wilson (2003) ve Choung, Chatterjee ve Pak (2023)

Bu araştırma ile amaçlanan Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi Finans ve Bankacılık bölümünün birinci ve ikinci öğretim öğrencilerinin 2023-2024 eğitim öğretim yılında güz ve bahar döneminde finans alanıyla ilgili olarak aldığı dersler sonucunda finansal okuryazarlık düzeylerini tespit etmek ve sınıflar arası farklılıkların ortaya konulmasıdır. Ayrıca finansal okuryazarlığın bireylerin finansal streslerini ve finansal iyi olma hallerini hangi yönde etkilediğinin tespit edilmesi de hedeflenmektedir. Araştırmaya ait model Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1: Araştırmanın Modeli

2.2. Araştırmanın Bulguları

Tablo 2’de araştırmanın tanımlayıcı istatistikleri raporlanmıştır. Araştırmaya Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi Finans ve Bankacılık bölüm öğrencilerinden 189 gönüllü öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %73,5’i (139’u) kadın öğrenci %26,5’i (50’si) erkek öğrencidir. Katılımcıların yaş ortalaması 21,01’dir. Katılımcıların %37,6’sı (71’i) birinci sınıf, %27’si (51’i) ikinci sınıf, %7,4’ü (14’ü) üçüncü sınıf ve %28’i (53’ü) dördüncü sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %66,7’si (126’sı) birinci öğretim öğrencisi, %33,3’ü (63’ü) ikinci öğretim öğrencisidir. Katılımcıların ailelerinin eğitim durumuna verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrencinin ailesinde yüksek lisans eğitilmiş anne babanın olmadığı ve en fazla %34,9’la lise mezunu ebeveynlerin olduğu ve %33,3’le ortaokul mezunu bir aile yapısına sahip oldukları görülmektedir. Ailelerinin aylık gelirlerine bakıldığında %30,2’yle 17.003- 34.215 TL arası ortalama aylık gelire sahipken, öğrencilerin aylık bütçelerinin %83,1’le 10.100 TL ve altı ortalama gelirlere sahip olduğu görülmektedir. Katılımcının bütçesinde giderlerinin gelirlerini geçtiği ay sayısı sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde en çok bütçe aşımının % 44,4 oranı ile 1-3 ay olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Araştırmaya ait tanımlayıcı istatistikler

Katılımcının Cinsiyet			Katılımcının Öğrenim Türü		
	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
Kadın	139	73,5	1. Öğretim	126	66,7
Erkek	50	26,5	2. Öğretim	63	33,3
Toplam	189	100	Toplam	189	100
Katılımcının Okuduğu Sınıf			Katılımcının Ailesinin eğitim durumu.		
	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
1. Sınıf	71	37,6	İlkokul	44	23,3
2. Sınıf	51	27,0	Ortaokul	63	33,3
3. Sınıf	14	7,4	Lise	66	34,9
4. Sınıf	53	28,0	Ön Lisans	2	1,1
			Lisans	14	7,4
			Yüksek Lisans	0	0
Toplam	189	100	Toplam	189	100

Katılımcının Ailesinin Aylık Ortalama Geliri			Katılımcının Kendisinin Ait Aylık Ortalama Geliri		
	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde
10.100 TL ve altı	12	6,3	10.100 TL ve altı	157	83,1
10.101 - 17.002 TL	43	22,8	10.101 - 17.002 TL	25	13,2
17.003 - 34.215 TL	57	30,2	17.003 - 34.215 TL	5	2,6
34.216 - 50.000 TL	46	24,3	34.216 - 50.000 TL	2	1,1
50.001 – 100.000 TL	26	13,8	50.001 – 100.000 TL	0	0
101.000 TL ve üzeri	5	2,6	101.000 TL ve üzeri	0	0
Toplam	189	100	Toplam	189	100
Katılımcının Bütçesinde Giderlerinin Gelirlerini Geçtiği Ay Sayısı			Ankete katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,01'dir.		
	Sayı	Yüzde			
0	47	24,9			
1-3 Ay	84	44,4			
4-6 Ay	32	16,9			
7-9 Ay	10	5,3			
10-11 Ay	3	1,6			
12 Ay	13	6,9			
Toplam	189	100,0			

Tablo 3 incelendiğinde değişkenlere ait korelasyon matrisi, değişkenlerin ortalaması ve standart sapması görülmektedir. Tablo 3'e göre değişkenler arasında düşük ve orta düzeyde bir ilişki olduğu ifade edilebilir. En yüksek korelasyon ilişkisinin finansal tutum ölçeği ile finansal davranış ölçeği arasında olduğu ($r=0,601^{**}$; $p<0,01$) ve bu ilişkinin pozitif yönlü ve orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 3: Değişkenlere ait korelasyon matrisi, ortalama değerler ve standart sapma

	1	2	3	4	5	Ortalama	Standard Sapma
Finansal Bilgi (1)	1					11,32	3,461
Finansal Davranış (2)	0,390**	1				6,8201	2,13866
Finansal Tutum (3)	0,364**	0,601**	1			26,9630	4,11584
Finansal Stres (4)	-0,067	-0,197**	0,027	1		33,5979	15,20314
Finansal İyi Olma Hali (5)	-0,076	0,186*	0,226**	0,057	1	24,8466	9,62116
**P<0,01 *P<0,05							

Tablo 4'te bağımsız değişkenlere ait Tukey HSD test sonuçları yer almaktadır. Tabloya göre birinci sınıf öğrencilerinin tüm sınıf boyutlarına göre farklı finansal bilgiye sahip olduğu, finansal davranış ve finansal tutumunda ikinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre düşük ve farklı olduğu ifade edilebilir.

Tablo 4: Bağımsız değişkenlerin Tukey HSD test sonuçları tablosu

Sınıf	Finansal Bilgi			Finansal Davranış			Finansal Tutum		
Mean Difference (Sig.)	1	2	3	1	2	3	1	2	3
2	-2,382* (0,001)			-1,46562* (0,001)			-2,43469* (0,005)		
3	-4,176* (0,001)	-1,794 (0,214)		-1,25553 (0,151)	0,21008 (0,986)		-2,30584 (0,196)	0,12885 (1,000)	
4	-3,733* (0,001)	-1,351 (0,114)	0,443 (0,963)	-1,58437* (0,001)	-0,11876 (0,991)	-0,32884 (0,949)	-2,59155* (0,002)	-0,15686 (0,997)	-0,28571 (0,995)
**P<0,01 *P<0,05									

Tablo 5'te bağımsız değişkenlere ait Bonferroni test sonuçları yer almaktadır. Tabloya göre birinci sınıf öğrencilerinin tüm sınıf boyutlarına göre farklı finansal bilgiye sahip olduğu, finansal davranış ve finansal tutumunda ikinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre düşük ve farklı olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5: Bağımsız değişkenlerin Bonferroni test sonuçları tablosu

Sınıf	Finansal Bilgi			Finansal Davranış			Finansal Tutum		
Mean Difference (Sig.)	1	2	3	1	2	3	1	2	3
2	-2,382* (0,001)			-1,46562* (0,001)			-2,43469* (0,006)		
3	-4,176* (0,001)	-1,794 0,322		-1,25553 0,213	0,21008 1,000		-2,30584 0,289	0,12885 1,000	
4	-3,733* (0,001)	-1,351 0,154	0,443 1,000	-1,58437* (0,001)	-0,11876 1,000	-0,32884 1,000	-2,59155* (0,002)	-0,15686 1,000	-0,28571 1,000

**P<0,01 *P<0,05

Tablo 6'da Sınıflar ve gruplar arası finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum, finansal stres ve finansal iyi olma hali arasındaki farklılıklar sunulmaktadır. Tablo 6 değerlendirildiğinde Finansal bilgi düzeyinde birinci sınıf öğrencilerinin %66,2'sinin düşük finansal bilgiye sahip olduğu gözlemlenirken dördüncü sınıf öğrencilerinin %81,1'inin finansal bilgiye sahip olduğu görülmektedir. Finansal davranışında sınıflar bazında 1. Sınıftan 4. Sınıfa doğru bakıldığında olumsuzdan olumluya gittiği görülmektedir. Benzer şekilde finansal tutumun sınıflar bazında düşükten yükseğe doğru ilerlediği de tablonun farklı çıktısıdır. Finansal stresin azaldığı ve finansal iyi olma halinin sınıflar yükseldikçe yükseldiği de tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Değişkenlerin sınıflar ve gruplar arası farklılıkları tablosu

			Finansal Bilgi		Finansal Davranış		Finansal Tutum		Finansal stres		Finansal İyi Olma Hali		Toplam
			Düşük	Yüksek	Olumsuz	Olumlu	Düşük	Yüksek	Yüksek	Düşük	Düşük	Yüksek	
SINIFI	1	Sayı	47	24	57	14	40	31	39	32	40	31	71
		Sınıf içinde %	66,2%	33,8%	80,3%	19,7%	56,3%	43,7%	54,9%	45,1%	56,3%	43,7%	100,0%
		Grup içinde %	58,8%	22,0%	50,9%	18,2%	51,3%	27,9%	46,4%	30,5%	42,6%	32,6%	37,6%
	2	Sayı	21	30	23	28	14	37	14	37	29	22	51
		Sınıf içinde %	41,2%	58,8%	45,1%	54,9%	27,5%	72,5%	27,5%	72,5%	56,9%	43,1%	100,0%
		Grup içinde %	26,3%	27,5%	20,5%	36,4%	17,9%	33,3%	16,7%	35,2%	30,9%	23,2%	27,0%
	3	Sayı	2	12	9	5	7	7	8	6	3	11	14
		Sınıf içinde %	14,3%	85,7%	64,3%	35,7%	50,0%	50,0%	57,1%	42,9%	21,4%	78,6%	100,0%
		Grup içinde %	2,5%	11,0%	8,0%	6,5%	9,0%	6,3%	9,5%	5,7%	3,2%	11,6%	7,4%
	4	Sayı	10	43	23	30	17	36	23	30	22	31	53
		Sınıf içinde %	18,9%	81,1%	43,4%	56,6%	32,1%	67,9%	43,4%	56,6%	41,5%	58,5%	100,0%
		Grup içinde %	12,5%	39,4%	20,5%	39,0%	21,8%	32,4%	27,4%	28,6%	23,4%	32,6%	28,0%

Araştırma hipotezlerinin testi, SPSS 27 paket programı kullanılarak çoklu regresyon modeli şeklinde yapılmıştır. Araştırmanın modelinin sonuçları Tablo 7 ve 8'de görülmektedir.

Tablo 7: Model 1'in Hipotezin Test Sonucu

Bağımlı Değişken		Bağımsız Değişkenler	β	t	p	Sonuç
Finansal Stres	←	Finansal Bilgi	-0,025	-0,316	0,753	H ₁ : Desteklenmedi
Finansal Stres	←	Finansal Davranış	-0,327	-3,589	0,000	H ₂ : Desteklendi
Finansal Stres	←	Finansal Tutum	0,232	2,584	0,011	H ₃ : Desteklendi
R:0,269*, R ² :0,072 F:4,801 P:0,003						
**P<0,01 *P<0,05						

Tablo 7 incelendiğinde, araştırma modelinde finansal stres için kurgulanan üç hipotezden birinin desteklenmediği görülmektedir.

Tablo 8: Model 2'in Hipotezin Test Sonucu

Bağımlı Değişken		Bağımsız Değişkenler	β	t	p	Sonuç
Finansal İyi Olma Hali	←	Finansal Bilgi	-0,209	-2,702	0,008	H ₄ : Desteklendi
Finansal İyi Olma Hali	←	Finansal Davranış	0,134	1,486	0,139	H ₅ : Desteklenmedi
Finansal İyi Olma Hali	←	Finansal Tutum	0,222	2,494	0,013	H ₆ : Desteklendi
R:0,302*, R ² : 0,091 F:6,177 P: 0,001						
**P<0,01 *P<0,05						

Tablo 8 incelendiğinde, araştırma modelinde finansal iyi olma hali için kurgulanan üç hipotezden birinin desteklenmediği görülmektedir.

2.3. Tartışma ve Bulguların Yorumu

Tablo 4 ve Tablo 5 birlikte değerlendirildiğinde birinci sınıf finans ve bankacılık öğrencilerinin finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış yönünden diğer sınıflardan daha düşük seviyede olduğu ve anlamlı bir şekilde farklı oldukları görülmektedir. Yakın sınıflar arasında finansal bilgi boyutu dışında diğer boyutlar olan finansal tutum ve finansal davranış boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6 değerlendirildiğinde finansal bilgi düzeyinin birinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında anlamlı ve ciddi düzeyde farklı olduğu görülmektedir. Bu durum alınan finansal eğitimler sonucunda finansal bilginin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca birinci ve ikinci sınıf öğrencileri fakülte öğrencisi iken üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri yüksek okul öğrencisidir. Farklı müfredat programlarına maruz kalan öğrenciler kendi gruplarıyla değerlendirildiğinde birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin finansal davranış ve finansal tutum düzeylerindeki farklılık dikkat çekmektedir. Aralarında bir yıllık bir eğitim farkı olmasına rağmen ikinci sınıf öğrencileri birinci sınıf öğrencilerinden daha fazla olumlu finansal davranış ve daha yüksek finansal tutum sergilemektedir. Buda alınan eğitimlerin finansal davranışı ve finansal tutumu olumlu yönde geliştirmekte olduğu sonucunu doğurabilir. Ayrıca finansal strese bakıldığında en stresli grubun birinci sınıf öğrencileri olduğu fakat bilgi düzeyi arttıkça stresin de azaldığı söylenebilir. Finansal iyi olma hali olarak bakıldığında sınıf düzeylerinde dördüncü sınıf hariç diğer tüm sınıfların kendini düşük düzeyde hissettiği ifade edilebilir. Araştırmanın bulguları literatürle paralellik göstermektedir. Örneğin, Johan, Rowlingson ve Appleyard (2021: 351) yaptığı çalışmada 521 lisans öğrencisine 14 haftalık bir kişisel finans eğitimi kursu vermiştir. Kurs sonunda kişisel finans dersinin gerçekten de finansal bilgi üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Yılmaz ve Aslan'ın (2020: 181) çalışmasına göre öğrencilerinin genel finansal okuryazarlık düzeyinin orta düzeyde olduğu fakat öğrencilerin yaşları ve öğrenim gördükleri sınıfları yükseldikçe finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı bildirilmiştir.

Tablo 7 değerlendirildiğinde olumsuz finansal davranış sergileyen bireylerin daha fazla stresli hissettiği ve finansal tutumu yüksek olan bireylerin daha az stresli hissettiği ifade edilebilir. Britt vd. (2015) çalışmalarında 675 öğrenciye finansal danışmanlık hizmeti vermiş ve onlarda meydana gelen finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış boyutlarını ölçmüşlerdir. Ankete katılanlar içerisinde en stresli grubun birinci sınıf öğrencileri olduğunu bildiren çalışma finansal bilgi arttıkça finansal davranışın olumlu yönde geliştiğini bununla stres azalttığını bildirmektedir.

Tablo 8 değerlendirildiğinde finansal bilgisi yüksek olan bireylerin kendini finansal olarak iyi hissetmediği, finansal tutumu yüksek olan bireylerin kendini finansal olarak daha iyi hissettiği söylenebilir. Finansal davranış modelinin aksine, nesnel finansal bilgi arttıkça finansal memnuniyet azalmıştır; bu bulgu literatürle tutarlıdır (Mugenda, Hira ve Fanslow, 1990). Lee ve Dustin'in (2021) çalışması da daha yüksek finansal bilginin (örneğin faiz oranı, enflasyon, tahvil, hisse senedi veya ipotek kavramlarını bilmek) evli bireyler arasındaki finansal memnuniyet düzeyini azalttığını ifade etmektedir.

Araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde, öğrencilerin finansla ilgili aldıkları derslerinin finansal okuryazarlık düzeylerin artmasında önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu Chen ve Volpe (1998), Beal ve Delpachitr, (2003), Hanna, Hill ve Perdue (2010), Fatoki (2014) ve Rasoaisi ve Kalebe (2015) tarafından desteklenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzün üniversite öğrencileri karmaşık ve bir o kadar değişken bir finansal ortamda faaliyet göstermektedir. Gitgide daha karmaşık ve alternatiflerin çoğaldığı finansal ortamda hem kendisi için hem de

gelecekteki ailesi için birçok donanım ihtiyacı duymaktadır. Üniversite sıraları bireyin hayata atılmadan önceki son basamağıdır. Bu ortamda kendini finansal yönden geliştirmek oldukça önemlidir. Yapılan çalışmalar üniversite hayatında olumlu finansal davranış sergileyen bireylerin sergilemeyen bireylere göre daha iyi akademik başarıya, daha iyi bir iş imkânına ve daha iyi bir yaşam standardına sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda üniversitede alınan finans eğitimi bireylerin hayata hazırlanması kapsamında oldukça önemlidir. Mevcut çalışma, nihayetinde finansal stresi ve finansal iyi olma halini vurgulayan ve bir dizi faktörü kontrol eden öngörücü modelde ve öğrencinin sınıflar bazında ilerlemesini incelemiştir.

Çalışmanın daha önce yapılan diğer araştırmalara benzer şekilde anketin uygulanma tekniği ve bölüm sınırı kapsamı gibi bazı sınırlamaları vardı. Bu çalışmanın ana sınırlamasının anketin az sayıda öğrenciye uygulanmış olmasıyla ilgili olduğunu söylenebilir. Bu nedenle, çalışmanın bulgularının uygun şekilde genelleştirilmesini sağlamak için çok daha büyük örneklem büyüklüğüne sahip araştırma çalışmaları gerekmektedir. Farklı üniversitelerde aynı bölümü okuyan ve farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin karşılaştırılması yapılarak daha genellenebilir sonuçlar elde edilebilir. Anketin yapılması için çevrimiçi yöntem uygulanmıştır. Bu durumda da gönüllü katılım esası olduğu için yüz yüze anketten daha fazla zaman almaktadır. Ayrıca çalışmada kapalı uçlu sorular kullanılmıştır. Ancak, bu tür sorular katılımcıların görüş ve algılarını ortaya koymalarını kısıtlamış olabilir. Ayrıca Covid-19 pandemi döneminden ötürü 2021 yılında kuruma gelmiş olan finans ve bankacılık üçüncü sınıf öğrencilerinin sayılarının azlığı bu sınıfla diğer sınıfları karşılaştırmayı güçleştirmektedir.

Bu sınırlamalara rağmen araştırmanın önemli çıkarımları mevcuttur. Bu çıkarımlardan ilki finansal bilginin, finansal davranışın ve finansal tutumun birleşerek oluşturduğu finansal okuryazarlık değişkeninin eğitimle gelişebildiğidir. Diğer çıkarım ise, finansal okuryazarlık arttıkça finansal stresin azaldığı ve bireylerin kendilerini finansal olarak daha iyi hissettikleridir.

Bu çalışmanın bundan sonraki çalışmalara ışık tutması beklenmektedir. Zira dört yıl boyunca aynı sınıflara uygulanacak anketlerle öğrencilerin yıllar bazındaki finansal okuryazarlık düzeylerindeki gelişmeyi, yaşadıkları stres düzeyindeki farklılaşmayı ve kendilerini finansal olarak nasıl hissettikleri ölçülerek daha uzun vadeli sonuçların elde edilmesi planlanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akdağ, G., Saban, M., Uygurtürk, H., & Genç, M. (2019). Finansal Tutum Ve Davranışın Yatırım Kararlarına Etkisi: Bartın-Karabük-Zonguldak İllerine Yönelik Bir Araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(5), 2669-2700.
- Al Kholilah, N., & Iramani, R. (2013). Studi financial management behavior pada masyarakat surabaya. *Journal of Business & Banking*, 3(1), 69-80.
- Alkaya, A., & Yağlı, İ. (2015). Finansal okuryazarlık-finance bilgi, davranış ve tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerine bir uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 585-599.
- Ansang, A., & Gyensare, M. (2012). Determinants of University Working-Students' Financial Literacy at the University of Cape Coast, Ghana. *International Journal of Business and Management*, 7(9), 126-133.
- Arthur, C. (2012). Financial literacy education. In *Financial literacy education*. The Netherlands : SENSE PUBLISHERS
- Atkinson, A., & Messy, F. (2012). Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, 15, 1-73.
- Aydın, S. (2023). Finansal Okuryazarlık ve Öz-Yeterlilik Tutumunun Bireylerin Finansal Davranışları Üzerindeki Etkisi: Türkiye'deki Aktif Nüfus Üzerine Kanıtlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 770-793.
- Baysa, E., & Karaca, S. (2016). Finansal okuryazarlık ve banka müşteri segmentasyonları üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 71, 109-126.
- Beal, D., & Delpachitra, S. (2003). Financial literacy among Australian university students. *Economic Papers*, 22(1), 65–78.
- Borden, L., Lee, S., Serido, J., & Collins, D. (2008). Changing college students' financial knowledge, attitudes, and behavior through seminar participation. *Journal of Family and Economic Issues*, 29(1), 23-40.
- Britt, S., Canale, A., Fernatt, F., Stutz, K., & Tibbetts, R. (2015). Financial Stress and Financial Counseling: Helping College Students. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 26(2), 172-186.
- Brüggen, E., Hogreve, J., Holmlund, M., Kabadayi, S., & Löfgren, M. (2017). Financial well-being: A conceptualization and research agenda. *Journal of business research*, 79, 228-237.
- Ceyhan, İ., & Tosun, S. (2023). Finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışları ilişkisi üzerine ampirik bir çalışma. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 7(3), 1081-1103.
- Chen, H., & Volpe, R. (1998). An analysis of personal financial literacy among college students. *Financial Services Review*, 7(2), 107–128.
- Choung, Y., Chatterjee, S., & Pak, T. (2023). Digital financial literacy and financial well-being. *Finance Research Letters*, 1544-6131. doi:https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104438
- Crocker, J., & Luhtanen, R. (2003). Level of self-esteem and contingencies of self-worth: Unique effects on academic, social, and financial problems in college students. *Personality and Social Psychology*, 29(6), 701-712.
- Daniels, T. (2015). Financial literacy a pathway to financial well-being, (Financial Literacy Education Addressing Student, Business, and Government Needs, Jay Liebowitz Ed.), Auerbach Publishers. In *Financial Literacy Education*, 142-159.
- Fatoki, O. (2014). The Financial literacy of non-business university students in South Africa. *International Journal of Educational Science*, 7(2), 261–267.
- Fernandes, D., Lynch Jr., J., & Netemeyer, R. (2014). Financial literacy, financial education, and downstream financial behaviours. *Management Science*, 60(8), 1861-1883.
- Güler, E., & Tunahan, H. (2017). Finansal okuryazarlık: Hane halkı üzerine bir araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(3), 79-104.
- Hanna, M., Hill, R., & Perdue, G. (2010). School of study and financial literacy. *Journal of Economics and Economic Education Research*, 11(3), 29–38.
- Huston, S. (2010). Measuring financial literacy. *Journal of consumer affairs*, 44(2), 296-316.
- Ingale, K., & Paluri, R. (2022). Financial literacy and financial behaviour: a bibliometric analysis. *Review of Behavioral Finance*, 14(1), 130-154.
- Johan, I., Rowlingson, K., & Appleyard, L. (2021). The effect of personal finance education on the financial knowledge, attitudes and behaviour of university students in Indonesia. *Journal of Family and Economic Issues*, 42, 351-367.
- Kaderli, Y., Gümüş, U., & Danışman, E. (2016). (2016). Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Türk Silahlı Kuvvetleri emekli personeli üzerinde bir araştırma. *Finans ve Bankacılık Çalışmaları Dergisi*, 5(5), 52-70.
- Kılıç, Y., & Ata, H. (2015). Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66, 129-150.
- Kılıç, Y., Ata, H., & Seyrek, İ. (2015). Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66, 129-150.
- Kul, B., Özoğlu, M., & Sarıca, Ö. (2023). Türkiye'de finansal okuryazarlık: ortaöğretim kademesindeki öğretim programlarının finansal okuryazarlık açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 52 (Özel Sayı), 137-172.

- Kulshreshtha, A., Raju, S., Manasa Muktineni, S., & Chatterjee, D. (2023). Income shock and financial well-being in the COVID-19 pandemic: financial resilience and psychological resilience as mediators. *International Journal of Bank Marketing*, 41(5), 1037-1058.
- Lacombe, D., & Khatun, N. (2023). What are the determinants of financial well-being? A Bayesian LASSO approach. *American Journal of Economics and Sociology*, 82, 43-59.
- Lee, Y., & Dustin, L. (2021). Explaining financial satisfaction in marriage: The role of financial stress, financial knowledge, and financial behavior. *Marriage & Family Review*, 57(5), 397-421.
- Lind, T., Ahmed, A., Skagerlund, K., Strömbäck, C., Västfjäll, D., & Tinghög, G. (2020). Competence, confidence, and gender: The role of objective and subjective financial knowledge in household finance. *Journal of Family and Economic Issues*, 41, 626-638.
- Louw, J., Fouche, J., & Oberholzer, M. (2013). Financial literacy needs of South African third-year university students. *International Business & Economics Research Journal*, 124, 439-450.
- Luksander, A., Beres, D., Huzdik, K., & Nemeth, E. (2014). Analysis of the factors that influence the financial literacy of young people studying in higher education. *Public Finance Quarterly*, 2, 220-241.
- Lusardi, A. (2008). Household Saving Behavior: The Role of Financial Literacy, Information, and Financial Education Programs. *National Bureau of Economic Research*, 13824, 1-43.
- Lusardi, A., Mitchell, O., & Curto, V. (2014). Financial literacy and financial sophistication in the older population. *Journal of pension economics & finance*, 13(4), 347-366.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. (2011). Financial literacy around the world: an overview. *Journal of pension economics & finance*, 10(4), 497-508.
- Lusardi, A., & Tufano, P. (2015). Debt literacy, financial experiences, and overindebtedness. *Journal of pension economics & finance*, 14(4), 332-368.
- Mezghani, T., & Boujelbène-Abbes, M. (2023). Financial stress effects on financial markets: dynamic connectedness and portfolio hedging. *International Journal of Emerging Markets*, 18(10), 4064-4087.
- Morgan, P., & Long, Q. (2020). Financial literacy, financial inclusion, and savings behavior in Laos. *Journal of Asian Economics*, 68, 1-20.
- Mugenda, O., Hira, T., & Fanslow, A. (1990). Assessing the causal relationship among communication, money management practices, satisfaction with financial status, and satisfaction with quality of life. *Lifestyles*, 11, 343-360.
- Northern, J., O'Brien, W., & Goetz, P. (2010). The development, evaluation, and validation of a financial stress scale for undergraduate students. *Journal of College Student Development*, 79-92.
- Norvilitis, J., Szablicki, P., & Wilson, S. (2003). Factors influencing levels of credit-card debt in college students. *Journal of Applied Social Psychology*, 33(9), 35-947.
- OEDC. (2024, 07 29). Shaping students' financial literacy: https://www.oecd.org/en/publications/shaping-students-financial-literacy_c3f3dc74-en.html adresinden alındı
- On İkinci Kalkınma Planı. (2024, 07 29). Geçmiş Planlar : chrome-extension://efaidnbmnnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://onikinciplan.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/11/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf adresinden alındı
- O'Neill, B., Sorhaindo, B., Xiao, J., & Garman, E. (2005). Financially distressed consumers: Their financial practices, financial well-being, and health 16(1). *Journal of Financial Counseling and Planning*, 16(1), 73-87.
- Pankow, D. (2003). *Financial, Values, Attitudes and Goals*. North Dakota: North Dakota State University.
- Philippas, N., & Avdoulas, C. (2020). Financial literacy and financial well-being among generation-Z university students: Evidence from Greece. *European Journal of Finance*, 26(4-5), 360-381.
- Ponchio, M., Rohden, S., & Mette, F. (2022). Perceived financial well-being as antecedent of psychological well-being: Evidence from Brazil. *Brazilian Journal of Marketing*, 21(5), 1631-1652.
- Rahman, M., Isa, C. R., Masud, M., & Sarker, M. (2021). The role of financial behaviour, financial literacy, and financial stress in explaining the financial well-being of B40 group in Malaysia. *Future Business Journal*, 1(7), 1-18.
- Rasoaisi, L., & Kalebe, M. (2015). Determinants of financial literacy among the National University of Lesotho students. *Asian Economic and Financial Review*, 5(9), 1050-1060.
- Salman, N., & Esmeray, A. (2020). Finansal okuryazarlık: muhasebe ve finansman eğitimi alan öğrencilere yönelik bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 2002-2016.
- Sandal, A., & Yalçın, Z. (2020). S.M.M.M'lerin finansal okuryazarlık ve finansal tablo okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Tunceli ve Elazığ örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2216-2230.
- Sarıgül, H. (2015). Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği: geliştirme, geçerlik ve güvenirlik. *Journal of Management and Economics Research*, 13(1), 200-218.
- Sarıgül, H. (2014). A Survey of Financial Literacy Among University Students. *Journal of Accounting & Finance/Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 207-224.
- Shim, S., Barber, B., Card, N., Xiao, J., & Serido, J. (2010). Financial socialization of first-year college students: The roles of parents, work, and education. *Journal of youth and adolescence*, 39, 1457-1470.

- Silva, A., & Dias, R. (2023). The role of financial status, attitudes, behaviours and knowledge for overall well-being in Portugal: the mediating role of financial well-being. *International Journal of Organizational Analysis*, 31(7), 3668-3685.
- Sönmez, Y., & Kılıç, E. (2020). Finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Kastamonu Üniversitesi örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 479-497.
- Temizel, F., & Bayram, F. (2011). Finansal okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86.
- Türkiye Bankalar Birliği. (2024, 06 10). Finansal Okuryazarlık Nedir?: <https://foy.tbb.org.tr/finansal-okuryazarlik-nedir>, adresinden alındı
- Ünal, S., Düğer, Y., & Söylemez, C. (2015). Ekonomi okuryazarlığı ve kredi kartı tutumunun rasyonel kredi kartı kullanımına etkisi: Dumlupınar Üniversitesi Tavşanlı MYO örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10(1), 31-52.
- Xiao, J., Tang, C., & Shim, S. (2009). Acting for happiness: Financial behavior and life satisfaction of college students. *Social indicators research*, 92, 53-68.
- Yılmaz, E., & Aslan, T. (2020). Finansal okuryazarlık ve Siirt üniversitesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 87, 181-202.
- Yılmaz, Y., & Tuncel, M. (2017). Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Dicle Üniversitesi İİBF öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(14), 301-312.
- Zhang, Y., & Chatterjee, S. (2023). Financial well-being in the united states: The roles of financial literacy and financial stres. *Sustainability*, 15(4505), 1-18.